

GRÓÐURELDAR

Forvarnir og fyrstu viðbrögð

grodureldar.is

Efnisyfirlit

Um gróðurelda

3

Fyrstu viðbrögð

4

Flóttaráætlun

5

*Leiðir til að minnka eldsmat
og útbreiðslu elds*

6

Meðferð elds á grónu svæði

7

Skipulag skóga

8

*Útbúnaður til
eldvarna í gróðri*

9

Sumarhúsaeigendur

10

*Lágmarksútbúnaður
til eldvarna í gróðri*

11

Eldvarnir í gróðri

Apríl 2018

Verkefnisstjóri: Björn B. Jónsson

Vinnuhópur: Björn B. Jónsson, Björn Traustason og Böðvar Guðmundsson fulltrúar Skógræktarinnar, Guðmundur Gunnarsson og Pétur Valdimarsson frá Mannvirkjastofnun, Kristján Einarsson og Sverrir Haukur Grönli frá Félagi slökkviliðsstjóra og Brunavörnum Árnessýslu, Sveinn Guðmundsson frá Landssambandi sumarhúsaeigenda, Dóra Hjálmarsdóttir og Haukur Þór Haraldsson frá Verkís.

Hönnun, umbrot og teikningar:
Þrúður Óskarsdóttir, forstofan.is

Prentun: Ísafoldarprentsmiðja

ISBN: 978-9935-9410-1-5

Gróðureldar

Gróðureldar eru sem betur fer ekki algengir á Íslandi en geta verið illviðráðanlegir ef eldur berst í þurran gróður. Á undanförunum áratugum hefur trjám verið plantað í miklum mæli á Íslandi. Ógrisjaður, þéttur skógur getur verið illfær vegna þess að greinar hans eru samfléttaðar frá skógarbotni og upp úr. Slíkur skógur er hættulegastur með tilliti til gróðurelda.

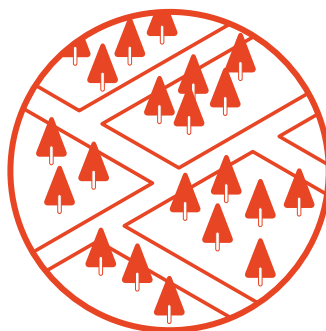
Veðurfar hefur mikil áhrif á hættu á gróðurbruna og miklir gróðurbrunar verða yfirleitt í langvarandi þurrkum og hvassviðri.

Eldur og reykur getur stefnt lífi fólks í hættu og valdið verulegu eignatjóni.

Rétt viðbrögð og forvarnir geta þá skipt sköpum og er tilgangur þessa bæklinga að kynna helstu atriði sem nauðsynlegt er að hafa í huga varðandi eld í gróðri.

Kort yfir skóga á Íslandi er að finna á skogur.is.

Landupplýsingagögn tengd brunavörnum í gróðri má finna á grodureldar.is.

Viðauki við efnið í þessum bæklingi er aðgengilegur á grodureldar.is.

Fyrstu viðbrögð

Fyrstu viðbrögð við gróðureldi eru að hringja í Neyðarlínuna 112, greina frá því hvar eldurinn er og lýsa staðsetningu og staðháttum. Hafðu í huga að aðstoð má alltaf afturkalla ef aðstæður breytast. Láttu fólk í nágrenninu sem kynni að vera í hættu vita af eldinum strax. Leggðu mat á aðstæður og reyndu að slökkva eldinn sem fyrst ef aðstæður leyfa án þess að taka áhættu. Hafðu eigið öryggi alltaf í forgangi.

Sækja skal að eldi undan vindi þannig að reykmenngun hindri ekki yfirsýn og aðgerðir. Reykur frá gróðureldum í of miklu magni getur verið lífshættulegur. Klöppur, skóflur eða önnur áhöld og vatn ættu alltaf að vera tiltæk. Sé ekki ráðið við eldinn, t.d. vegna hvassviðris, skal gera ráðstafanir og mynda eldvarnarlínu í nægilegri fjarlægð undan vindi, til dæmis með því að bleyta í gróðri eða ryðja honum í burtu.

Hringdu í 112 og gefðu upp staðsetningu eldsins. Eldurinn getur magnast upp á örskotsstund.

Gerðu öðrum í nágrenninu viðvart.

Rétt viðbrögð í upphafi geta breytt miklu. Reykur getur verið hættulegur. Hafðu eigið öryggi alltaf í forgangi.

Flóttáætlun

Gerðu áætlun um hvert þú getur flúið ef eldur kemur upp. Í hvassviðri og þurrki getur eldur borist hratt yfir í gróðri og lokað flóttaleiðum. Kynntu þér hvaða leiðir eru færar út af því svæði sem þú ert á og hvar öruggari svæði er að finna. Athugaðu að vindátt getur stýrt því hvaða leið skal velja.

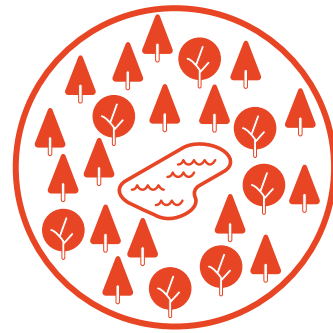
Varaðu alla á svæðinu við, ef vart verður við eld og hafðu tölu á þeim sem þú tekur með þér. Hrópaðu „ELDUR“. Hafðu tiltækan neyðarbúnað sem hentar fyrir þínar aðstæður.

Kynntu þér leiðir fyrir akandi og fótgangandi af svæðinu.

Ákveddu hvar skal safnast saman ef neyðarástand skapast.

Kynntu þér hvar lækir og vötn eða gróðursnauð svæði eru í nágrenninu.

Leiðir til að minnka eldsmat og útbreiðslu elds

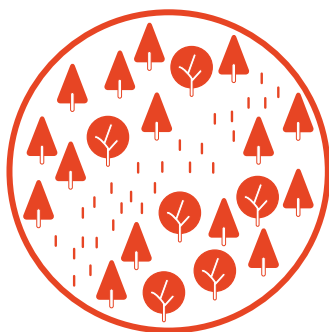
Mikill eldsmatur getur verið í sinu (grasi eða lúpínu), mosa, lággróðri og í skógi. Staðir þar sem best er að verjast eldi og hindra frekari útbreiðslu hans eru kallaðir varnarlínur. Þetta eru staðir eins og vegir, slóðir, lækir, ár, vötn og skurðir eða gróðurlítill beltur. Þessar varnarlínur mynda svokölluð brunahólf sem eru mismunandi að stærð. Innan hvers brunahólfs getur allur gróður brunnið. Kynntu þér brunahólf og varnarlínur í þínu nágrenni.

Leiðir til að halda gróðri í skefjum eru til dæmis sláttur eða beit húsdýra á ónotuðum túnnum og meðfram vegum, ræktun til sláttar í beltum, þvert í gegnum skóga með reglulegu millibili, eða gróðursetning trjábelta sem brenna illa, til dæmis aspar eða uppkvastaðs lerkis.

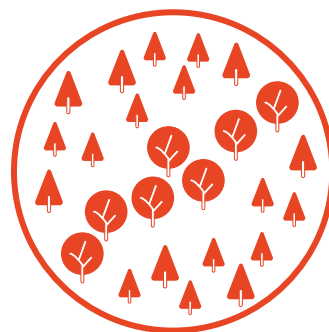
Hafðu einnig í huga að halda lággróðri í lágmarki upp við byggingar eða raffínur í skógum. Best er að hafa gróðurlítið eða gróðursnautt svæði allt að 1,5 m breitt næst byggingu. Fordastu ruslsöfnun í skógi, upp við hús eða undir húsi. Bensín, gaskúta, hjólbarða eða áburð þarf að geyma á öruggum stöðum með góðu aðgengi.

Haltu lággróðri í lágmarki með slætti eða beit.

Gerðu ráð fyrir gróðurlitlum beltum í gegnum skóginn.

Gróðursettu trjábelti með tegundum sem brenna hægt eða illa.

Meðferð elds á grónu svæði

Þegar gróður er þurr þarf aðeins lítinn neista til að kveikja eld. Í langvarandi þurrkum og hvassviðri skal sýna sérstaka aðgát og fara varlega með vélar og eld úti við. Dæmi eru um gróðurbruna hér á landi út frá sígarettum, flugeldum, bílvélum og einnota útigrillum svo fátt eitt sé nefnt.

Best er að kveikja eld á þar til gerðum svæðum. Ef kveiktur er eldur utandyra skal einungis gera það á opnu svæði og gæta þess að ekki séu eldfim efni nærri, þurr lauf, gróður eða viður. Neistar geta fokið frá eldstæði og kveikt í gróðri, jafnvel langt í burtu. Hafðu alltaf tiltæka skóflu, vatnsfötu, slökkvitæki eða garðslöngu. Best er að ákveðinn einstaklingur taki ábyrgð og yfirgefi eldinn ekki fyrr en tryggt er að hann sé kulnaður og slokknad í glóð. Helltu vatni yfir eldinn til að kæfa hann. Veltu öllum kolum við og bleyttu vel, gættu að því að ekki finnist hiti með því að leggja höndina yfir. Að því loknu skaltu moka mold eða sandi yfir og hræra saman við kolin. Haltu eldinum eins litlum og mögulegt er og taktu tillit til aðstæðna. Ef þú ert í vafa leitaðu upplýsinga hjá slökkviliði svæðisins. Á grodureldar.is má finna nánari upplýsingar.

Ekki leggja einnota grill beint á gras, gróður eða önnur brennanleg efni. Undirlagið skal vera mól eða steinar. Fylgstu með grillinu meðan eldur er í því og helltu vatni yfir kolin að notkun lokinni.

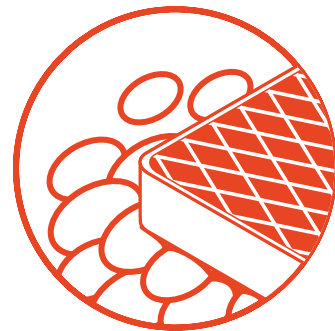
Nauðsynlegt er að yfirfara öll grill reglulega. Gasgrill sem staðið hafa ónotuð um tíma þarf að yfirfara, t.d. skipta um slöngu.

Heitar vélar geta kveikt í þurrum gróðri.

Kviknað getur í út frá sígarettu.

Notaðu rétt undirlag undir einnota grill.

Skipulag skóga

Að skógrækt koma, auk Skógræktarinnar, ýmis félagasamtök, sumarhúsaeygendur, skógræktarfélög, bændur og fleiri. Ráðlegt er að hafa samráð við sérfræðinga þegar skógræktarsvæði er skipulagt svo árangur verði sem bestur. Slíkt samráð tryggir einnig betri samskipti milli aðila ef eldur kemur upp í skóginum.

Þegar skógi er plantað er mikilvægt að hann sé ekki of samfelldur og hafa skal í huga skiptingu hans með varnarlínunum og brunahólfun. Skipta má skóginum upp með því að planta ákveðnum tegundum lauftrjáa í belti sem brenna síður. Hægt er að nýta misfjellur í landslaginu og slóðir sem varnarlínur. Aðgengi að vatni er mikilvægt og útbúa getur þurft vatnsból sem nýta má til slökkvistarfa. Einnig þarf að huga að flóttaleiðum út úr skóginum og hafa fleiri en einn möguleika ef eldur lokar útgönguleið.

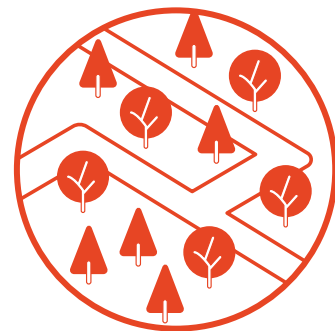
Ef þú ert að skipuleggja skógrækt leitaðu þér upplýsinga og hafðu t.d. samband við Skógræktina, eða skógræktarfélag og slökkvilið þíns svæðis.

Skóginum skal skipt í eldvarnarhólf.

Aðgengi að vatni er mikilvægt allan ársins hring.

Fleiri en ein flóttaleið eykur öryggi.

Útbúnaður til eldvarna í gróðri

Þar sem mikið er í húfi þarf ávallt að hafa réttan búnað til slökkvistarfa tiltækan. Slökkvilið gæti þurft að fara um langan veg eða yfir torfarið land til að koma til hjálpar og því skiptir máli að geta brugðist hratt við.

Tilbúin haugdæla, full af vatni á frostlausum stað, getur skipt sköpum. Aðeins tekur örfáar mínútur að tengja hana við dráttarvél og öflug dráttarvél ræður við að fara með haugdælu yfir talsvert gróft land. Tankar fullir af vatni búnir dælu og slöngu, sem geymdir eru á frostlausum stað, geta líka gagnast á sama hátt ef þeir eru fluttir að brunasvæðinu með dráttarvél.

Þegar land er ófrosið kemur jarðtætari í góðar þarfir til að útbúa eldvarnarlinur. Plógar og eldklöppur gagnast vel við að hefta sinueld.

Rétt hannað vatnstökulón er frostfrítt jafnt sumar sem vetur og ætti að vera aðgengilegt á skógræktarsvæðum. Ef nóg er af vatni frá náttúrunnar hendi þarf að tryggja að aðgengi sé gott.

Ýmis áhöld gagnast vel til slökkvistarfa.

Haugdælar hafa reynst vel í baráttu við gróðurelda.

Vatnstökulón ætti að vera aðgengilegt á skógræktarsvæðum.

Sumarhúsaeygndur

Mikilvægt er að gera ráð fyrir öryggissvæði allt að 1,5 m umhverfis hús, þar sem gróðri er haldið í lágmarki. Ef húsið stendur í brekku þarf öryggissvæðið að ná lengra niður brekkuna. Ef ekki er hægt að koma við slætti er beit hrossa eða sauðfjár í takmarkaðan tíma afar ákjósanlegur kostur til að halda grasvexti niðri og takmarka sinu.

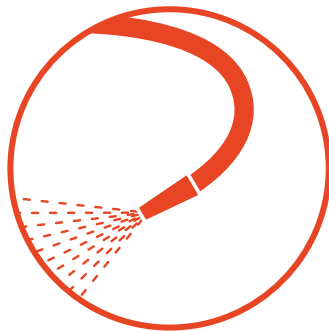
Umngengi umhverfis hús og í skógi skiptir miklu máli. Undir veröndum sumarhúsa á ekki að safna rusli eða geyma bensín, gaskúta, hjólbarða eða áburð.

Hægt er að hólfa ræktarland með því að leggja malarstíga eða skipta upp landinu á annan hátt með gróðurlausum beltum.

Mikilvægt er að huga að flóttaleiðum og hafa til staðar útbúnað til lágmarkseldvarna bæði innan- og utandyra. Nánari upplýsingar má finna á grodueldar.is.

Geymdu gaskúta og eldsneytisgeyma á öruggum stað.

Tryggðu auðveldan aðgang að vatni.

Eldvarnir innandyra eru einnig mikilvægar.

Lágmarksútbúnaður til eldvarna í gróðri

Nauðsynlegt er fyrir landeigendur og sumarbústaðaeigendur að vera undir það búnir að ráða við minniháttar eld í grónu landi. Hver sekúnda getur skipt máli ef eldur kemur upp.

Eldklöppur eða nornakústar og aðgangur að garðslöngu er lágmarksútbúnaður. Þær ættu alltaf að vera til taks á aðgengilegum stað, til dæmis á vegg sumarhúss. Þar sem nóg er af vatni er gott að hafa garðslöngu sem nær um tvo hringi í kringum húsið með hraðtengi við krana. Gott er að koma sér upp vatnstanki eða vatnsbóli ef aðgangur að vatni er ekki tryggur. Þannig má verja hús og nánasta umhverfi og slökkva elda sem eru á byrjunarstigi.

Skynsamlegt er að hafa til taks t.d. hlífðargleraugu, hanska, rykgrímu og vinnugalla, ekki föt úr gerviefnum sem eru eldfim. Öryggi viðstaddra er ávallt mikilvægast við slökkvistörf og kalla skal strax út viðbragðsaðila með því að hringja í 112. Nánari upplýsingar er að finna á grodueldar.is.

Eldklöppur ættu alltaf að vera til taks og aðgangur að vatni tryggður.

Föt úr gerviefnum eru eldfim, náttúruleg efni brenna síður.

Aðstæður eru mismunandi hverju sinni, ekki stofna lífi þínu eða annarra í hættu.

Gefið út af stýrihóp um forvarnaaðgerðir gegn gróðureldum á Íslandi.

grodureldar.is